

УДК 378.14:616-089.5:616-083.98

ПІДГІРНИЙ Я.М., ІВАНЮШКО О.В., МАТОЛІНЕЦЬ Н.В.
Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКСТРЕНА І НЕВІДКЛАДНА МЕДИЧНА ДОПОМОГА» НА КАФЕДРІ АНЕСТЕЗІОЛОГІЇ ТА ІНТЕНСИВНОЇ ТЕРАПІЇ ДЛЯ СТУДЕНТІВ 5-го КУРСУ

Резюме. Розроблено та впроваджено в навчальний процес план організації та поетапний хід заняття для ефективного засвоєння теорії та практичних навичок під час викладання дисципліни «Екстрена та невідкладна медична допомога» для студентів 5-го курсу медичного факультету на кафедрі анестезіології та інтенсивної терапії Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького.

Ключові слова: екстрена і невідкладна медична допомога, впровадження дисципліни.

Вступ

Головним стратегічним завданням вищого навчального закладу завжди було і залишається забезпечення високої якості підготовки фахівців. Нові вимоги та реалії сучасної медичної і фармацевтичної освіти, інтеграція вітчизняної вищої освіти у світовий освітній простір вимагають її оновлення та приведення якості національної медичної освіти до європейських стандартів зі збереженням кращих національних особливостей і традицій. Важливою складовою технологічного переоснащення організаційних моделей сучасного навчально-виховного процесу є оцінювання якості освіти, визначення показників якості підготовки фахівця, діагностика навчальних досягнень студентів. Формальні і прості методи діагностики знань на сучасному етапі замінені інтенсивними комплексними системами, що покликані забезпечувати об'єктивність оцінювання навчальних досягнень студентів, підвищувати мотивацію до плідної праці впродовж усього періоду навчання [1].

Основою підготовки студентів з екстреної та невідкладної медичної допомоги за кредитно-модульною системою організації навчального процесу є формування в них професійних вмінь та практичних навичок [2]. На кафедрі анестезіології та інтенсивної терапії факультету післядипломної освіти Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького з вересня 2013 року впроваджено в навчальний процес нову дисципліну «Екстрена та невідкладна медична допомога».

Вивчення цієї дисципліни студентами 5-го курсу медичного факультету здійснюється шляхом засвоєння модулів — логічно завершених частин навчальної програми, що реалізуються відповідними формами

організації навчального процесу й закінчуються підсумковим модульним контролем [3].

Метою вивчення екстреної та невідкладної медичної допомоги є забезпечення майбутнього лікаря такими спеціальними знаннями і навичками, що дозволять йому повноцінно виконувати свої професійні обов'язки (з позиції прав особи, суспільства, держави), а саме: діагностика невідкладного стану, проведення лікувально-евакуаційних заходів, визначення тактики та надання екстреної медичної допомоги.

Мета. Удосконалити організацію навчального процесу для студентів 5-го курсу шляхом розробки ефективних методів засвоєння теоретичних та практичних аспектів під час викладання дисципліни «Екстрена і невідкладна медична допомога».

Матеріали та методи

На кафедрі анестезіології та інтенсивної терапії ФПДО Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького під керівництвом професора Я.М. Підгірного з вересня 2013 року розпочато навчання за дисципліною «Екстрена та невідкладна медична допомога» для студентів 5-х курсів. Організація навчального процесу здійснюється за кредитно-модульною системою відповідно до вимог Болонського процесу. Програма цієї дисципліни складається з одного модуля. Лекції, практичні заняття та самостійна робота з тематики програми навчальної дисципліни є основними видами навчальних занять. Відпрацювання практичних навичок та змодельованих

© Підгірний Я.М., Іванюшко О.В., Матолінець Н.В., 2014

© «Медицина невідкладних станів», 2014

© Заславський О.Ю., 2014

клінічних ситуацій здійснюється в навчально-тренінговому центрі кафедри.

Результати

Дисципліна «Екстрена та невідкладна медична допомога» у медичних вузах вивчається на 5-му курсі, оскільки для її опанування необхідні знання із більшості базових і фахових предметів попередніх курсів. Навчальний процес ґрунтується на знаннях, які студенти отримують при вивченні загальнобіологічних та клінічних дисциплін та інтегрується з ними. Навчання студентами 5-х курсів проводиться відповідно до навчальної програми, затвердженої профільною медичною комісією з хірургічних дисциплін від 31.05.2013 року протоколом № 52. Принципово важливим є те, що в програмі враховані чинні в Україні клінічні протоколи з медицини невідкладних станів для дорослої (2002, 2005 рр.), а також рекомендації Європейської ради реанімації (2010 р.) та Всеукраїнської громадської організації «Всеукраїнська рада реанімації (ресусcitaції) та невідкладної медичної допомоги».

Форма організації практичного заняття передбачає оволодіння систематизованими знаннями та професійними вміннями шляхом індивідуального виконання студентом завдань визначення загальної тактики, діагностики та екстреної допомоги симульованих пацієнтів у змодельованій ситуації невідкладного стану, у тому числі й масових уражень на основі існуючих стандартних схем.

Першим етапом організації навчального процесу є висвітлення актуальності теми, де коротко вказується теоретична та практична доцільність вивчення теми. Наступним етапом організації навчального процесу є формування навчальних цілей розвитку особистостей, а саме [4]:

— Ознайомитись із поширеністю невідкладного стану серед звернень до бригад екстреної медичної допомоги чи у відділення екстреної допомоги та з частотою неправильного лікування певного невідкладного стану.

— Знати анатомію, топографічну анатомію уражених частин (органів) людини, клінічні прояви, діагностику, методи лікування певного невідкладного стану.

— Вміти дати топічно-діагностичну оцінку певного невідкладного стану; правильно провести диференціальну діагностику; надати екстрену медичну допомогу за будь-яких обставин, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення, на підставі діагнозу невідкладного стану в умовах обмеженого часу згідно з визначеною тактикою, використовуючи стандартні схеми.

— Сформувати відчуття професійної відповідальності за якість життя постраждалого, який перебував у невідкладному стані, що залежить від проведеної діагностики та вибраної тактики лікування.

Після формування цілей заняття необхідно показати зв'язок теми з предметами, що вивчаються студентами на медичному факультеті. Міжпредметна інтеграція полягає у використанні знань як із базових, так і з фахових дисциплін для глибокого розуміння пе-

ребігу біологічних, патологічних і травматичних процесів в організмі людини. З цією метою формується схема міждисциплінарної інтеграції — вказуються попередньо вивчені дисципліни та попередні теми з них для повторювання, наступні дисципліни, що забезпечуються вивченням даної теми, та теми з внутрішньо-предметної інтеграції, які дозволяють студентам скласти чітке уявлення про предмет, що вивчається.

Адаптація особистості до вимог Галузевих стандартів вищої освіти краще відбувається в процесі формування нових якостей, вмінь та навичок. Одним з дієвих факторів стає робота з тестовими завданнями як засобами навчання, зокрема в аудиторній роботі [5]. Тестові завдання містять інформацію про необхідні для засвоєння студентом знання, тому що орієнтовані на чітко визначений перелік питань, складений на базі навчальної програми, що сприятиме досягненню максимального результату її засвоєння.

Зміст теми ми подаємо у вигляді схем та таблиць, що дозволяє чітко структурувати матеріал для полегшення його засвоєння. План та організація структури заняття наведені нижче в табл. 1.

Для забезпечення взаємодії студентів та викладача на занятті та контролю за процесом отримання знань і професійних вмінь у методичній рекомендації подаються матеріали методичного забезпечення, що включають у себе набір методик контролю на всіх етапах заняття [6]:

1) матеріали контролю на підготовчому етапі: питання для усного опитування (частота, клініка, діагностика та лікування невідкладного стану), тестові завдання I рівня (тести з однією правильною відповіддю) — потребують менше часу на розв'язання й висвітлюють репродуктивний зріз знань;

2) матеріали методичного забезпечення основного етапу заняття подаються у вигляді професійного алгоритму формування навичок та вмінь обстеження хворих, де вказується послідовність запитань та дій при зборі анамнезу й огляді хворого, даються основні рекомендації щодо формування топічного та клінічного діагнозу, виявлення диференціальних рис, що дають можливість запідозрити або виключити у хворого певний діагноз, складання схеми обстеження та лікування; муляжі, манекени; тести II рівня (тести з кількома відповідями, тести на визначення відповідності, тести на послідовність) — сприяють закріпленню інформації, окремих фактів, типові задачі II рівня з визначенням клінічного діагнозу;

3) матеріали контролю заключного етапу: тестові завдання III рівня (тести на заповнення структурно-логічних схем), нетипові задачі III рівня (задачі, які передбачають проблему диференціальної діагностики, задачі з недостатніми даними, задачі на пошуки помилок); муляжі, манекени для відпрацювання та здачі практичних навичок;

4) матеріали методичного забезпечення самопідготовки студента: орієнтовна карта роботи з літературою, у якій викладені основні теми заняття та вказівки щодо складання схем і планів, що дозволяють структурувати отриману інформацію і полегшити засвоєння теоретичних знань.

Таблица 1. Поэтапный перебіг заняття

Етапність, рівень засвоєння, час	Зміст заняття	Методи контролю та навчання	Матеріали методичного забезпечення	
			Контроль	Наочність, обладнання
Підготовчий етап, I рівень засвоєння, 15 хв	— Організація заняття — Постановка навчальної мети та мотивація — Контроль вихідного рівня знань	— Індивідуальне усне опитування — Тестовий контроль — Письмова теоретична робота	— Тести I рівня	Схеми заняття
Основний етап, II рівень засвоєння, 60 хв	Формування: — практичних навичок — професійних умінь	— Практичний тренінг — Професійний тренінг із вирішенням нетипових клінічних задач	— Професійний алгоритм формування практичних навичок і професійних умінь — Типові клінічні задачі II рівня	— Муляжі — Манекени
Підсумковий етап, III рівень засвоєння, 15 хв	— Контроль та корекція рівня професійних умінь та практичних навичок — Підбиття підсумків (оцінювання) — Домашнє завдання	— Контроль навичок — Оцінка результатів клінічної роботи — Нетипові задачі — Тестовий контроль	— Сценарій змодельованого невідкладного стану	— Муляжі — Манекени

Завершальним елементом методичної розробки є список літератури (навчальної та наукової), якою можуть скористатися студенти при підготовці до заняття.

Висновки

1. Чітка організація навчального процесу на кафедрі анестезіології та інтенсивної терапії при викладанні циклу «Екстрена і невідкладна медична допомога» студентам 5-го курсу медичного факультету полегшує здобування професійних навичок та умінь і дає можливість контролювати та оперативно коригувати процес навчання.

2. Впровадження в навчальний процес дисципліни «Екстрена та невідкладна медична допомога» тестових завдань різної структури та різного рівня складності зробить більш гнучким спосіб досягнення оптимального кінцевого результату навчання — фахової глибини.

3. Теоретичне обґрунтування, практичне спрямування (акцент на практичне відпрацювання сценаріїв змодельованих невідкладних станів) та обов'язковий контроль набутих знань при вивченні вищевказаного курсу дозволяють оволодіти знаннями, що сприятимуть ефективній диференціальній діагностиці та ви-

бору правильної тактики надання екстреної та невідкладної медичної допомоги постраждалим.

Список літератури

1. Зіменковський Б.С. Рейтинг як складова системи управління якістю підготовки лікарів і провізорів / Б.С. Зіменковський, М.Р. Гжегоцький, І.І. Солонинко // *Медична освіта*. — 2012. — № 2. — С. 49-51.
2. Волосовець О.П. Питання якості освіти в контексті впровадження засад Болонської декларації у вищій медичній школі / О.П. Волосовець // *Медична освіта*. — 2005. — № 2. — С. 12-16.
3. *Вища освіта України і Болонський процес: навчальний посібник* / За ред. В.Г. Кременя. — Тернопіль: Навчальна книга; Богдан, 2004. — 384 с.
4. Мілерян В.Є. Медичні основи підготовки і проведення навчальних занять в медичних вузах: Методичний посібник / В.Є. Мілерян. — Київ: Хрещатик, 2006. — 84 с.
5. Гронлунд Н.Е. Оцінювання студентської успішності: практичний посібник / Н.Е. Гронлунд. — К.: Навчально-методичний центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2005. — 312 с.
6. Артемчик Л.М. Принципи створення тестових завдань / Л.М. Артемчик // *Медична освіта*. — 2003. — № 2. — С. 23-28.

Отримано 25.06.14 ■

Підгирний Я.М., Иванюшко Е.В., Матолинець Н.В.
Львовский национальный медицинский университет
имени Даниила Галицкого

ОРГАНИЗАЦИЯ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА ПРЕПОДАВАНИЯ ДИСЦИПЛИНЫ «ЭКСТРЕННАЯ И НЕОТЛОЖНАЯ МЕДИЦИНСКАЯ ПОМОЩЬ» НА КАФЕДРЕ АНЕСТЕЗИОЛОГИИ И ИНТЕНСИВНОЙ ТЕРАПИИ ДЛЯ СТУДЕНТОВ 5-го КУРСА

Резюме. Разработан и внедрен в учебный процесс план организации и поэтапный ход занятия для эффективного усвоения теории и практических навыков в ходе преподавания дисциплины «Экстренная и неотложная медицинская помощь» для студентов 5-го курса медицинского факультета на кафедре анестезиологии и интенсивной терапии Львовского национального медицинского университета имени Даниила Галицкого.

Ключевые слова: экстренная и неотложная медицинская помощь, внедрение дисциплины.

Pidgirny Ya.M., Ivanyushko O.V., Matolinetes N.V.
Lviv National Medical University named
after Danylo Galatsky, Lviv, Ukraine

ORGANIZATION OF EDUCATIONAL PROCESS OF TEACHING THE SUBJECT «URGENT AND EMERGENCY MEDICAL CARE» AT THE DEPARTMENT OF ANESTHESIOLOGY AND INTENSIVE CARE FOR 5TH YEAR STUDENTS

Summary. There were developed and implemented in the educational process a plan of organization and phased progress of lessons for the effective assimilation of theory and practical skills in the course of teaching «Urgent and emergency medical care» discipline for the 5th year students of medical faculty at the department of anesthesiology and intensive care of Lviv national medical university named after Danylo Galatsky.

Key words: urgent and emergency medical care, introduction of discipline.